

Veřejně dostupná data a způsob jejich získání na ESF MU

Akciové společnosti, družstva a ostatní obchodní společnosti v ČR (pokud tak stanoví zvláštní zákon) mají povinnost zveřejnit údaje z účetních závěrek, které jsou ověřené auditorem¹. Základní pravidla pro sestavení a předkládání účetní závěrky pro podnikatele a pro stanovení obsahu zveřejňovaných údajů z účetní závěrky pak přesně určují minimální rozsah dat za účetní období a srovnatelné údaje za účetní období předcházející (vždy v celých tisících Kč)². Další významnou skutečností v této souvislosti je, že povinnost zveřejnění údajů z účetní závěrky splní účetní jednotka tím, že do 1 měsíce po datu konání valné hromady (popř. členské schůze), která schválila účetní závěrku předá redakci Obchodního věstníku³ údaje ROZVAHY, VÝKAZU ZISKU A ZTRÁT a informaci o místu uložení výroční zprávy obsahující i přílohu.

Právě z těchto ustanovení vyplývá, že účetní jednotky typu akciových společností, dále pak pouze ty obchodní společnosti, které povinně vytvářejí základní jmění a družstva, pokud v roce předcházejícím účetní závěrce výše jejich čistého obratu (výnosy snížené o daň z přidané hodnoty) činila více než 40 000 000 Kč nebo výše jejich čistého obchodního jmění činila více než 20 000 000 Kč informují externí uživatele účetních informací v dostupném celostátním věstníku.

Ekonomicko-správní fakulta využívá jeden z modulů, který nabízí redakce Obchodního věstníku, a to hospodářské výsledky účetních jednotek. Data jsou k dispozici ve dvou základních částech. Jednu tvoří část informací zveřejněných v Obchodním věstníku v letech 1994 – 48. týden roku 1998 a část druhou informace z Obchodního věstníku zveřejněných v období 49. týden 1998 až do současné doby (tj. prosinec 2001). Data jsou průběžně aktualizována, vždy o nově vydaná čísla věstníku. Důležité je upozornění, že s uvedenými daty i když jsou k dispozici na internetových stránkách ESF MU Brno⁴, mohou pracovat jenom studenti a zaměstnanci Ekonomicko-správní fakulty.

Uspořádání informací v modulu má dvojitý charakter. Zásadní rozdíl je ve shromadění dat do jednotlivých adresářů. Data z Obchodního věstníku zveřejněná v roce 1994–1997 jsou vždy v jednom adresáři, který je pojmenován dle roku zveřejnění (tj. 94; 95; 96; 97). Rok 1998 i 1999 již obsahuje samostatné podadresáře, vždy podle čísla Obchodního věstníku (tj. 98 ⇒ uz198n.dbf – uz4898n.dbf; 98 ⇒ uz4998n.dbf – uz5298n.dbf; 99 ⇒ uz199n.dbf – 3499n.dbf).

Data v databázi jsou v dbf, txt či dbt souborech. Data lze nejlépe prohlížet v programu MS Excel. Prostřednictvím tohoto tabulkového procesoru lze informace bez problému načítat pokud jsou v dbf souborech a dále pak použít pro zpracování a analýzu.

Orientace při hledání konkrétních informací z databáze není složitá, při práci s roky 1998-1999 vzhledem k velkému počtu podadresářů je pracná. Tento problém můžeme řešit speciálním vyhledávacím souborem⁵, který kompletuje do samostatného souboru identifikační charakteristiky firem z informační databáze a jejich hledání pak usnadňuje. Základními identifikačními charakteristikami jsou ročník a číslo Obchodního věstníku, IČO, název firmy, rok(y), za které jsou účetní závěrky sestaveny. Pak se lze velmi rychle a bez větších obtíží v databázi orientovat.

¹ Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., § 40

² Úplné znění opatření Ministerstva financí čj. 281/80 380/1996; obsah účetní závěrky pro podnikatele

³ Tamtéž Čl. II

⁴ www.econ.muni.cz/svi/welcome/cdserver.html OV obchodní věstník (Data za 1994-11/1998); <http://147.251.189.16/ov/db/> (Data za 12/1998-2002 aktualizace každý měsíc).

⁵ ORION: \Předmety\Jaro2004\PFSPSB\info\databaze

Struktura dat v databázi Obchodního věstníku se samozřejmě odvíjí od již výše zmiňovaného opatření ministerstva financí⁶ (viz soubor struktura dat) a obsahuje následující položky: číslo Obchodního věstníku [tzv. field 1]; ročník vydání [field 2]; pořadové číslo [field 3]; název firmy [field 4]; IČO [field 5]; sídlo firmy [field 6]; ulice [field 7]; PSČ [field 8]; období zveřejněné účetní závěrky [field 9]; auditor a číslo jeho oprávnění [field 10-11]; den a určení auditorského výroku [field 12-13]; minimální rozsah údajů z účetní závěrky [field 14-122] v tomto znění :

Tab. č. 1: *Vysvětlivky obsahu údajů zveřejněných účetních závěrek pro podnikatele*

Položka	Oblast	Běžný rok	Minulý rok
Aktiva celkem	Field	14	15
Pohledávky za upsané vl. jmění	Field	16	17
Stálá aktiva	Field	18	19
: nehmotný investiční majetek	Field	20	21
: hmotný investiční majetek	Field	22	23
: finanční investice	Field	24	25
- podíl. cenné papíry a vklady v podnicích s rozhodujícím vlivem	Field	26	27
Oběžná aktiva	Field	28	29
: zásoby	Field	30	31
: dlouhodobé pohledávky	Field	32	33
: krátkodobé pohledávky	Field	34	35
: finanční majetek	Field	36	37
Ostatní aktiva	Field	38	39
Pasiva celkem	Field	40	41
Vlastní jmění	Field	42	43
: základní jmění	Field	44	45
: kapitálové fondy	Field	46	47
: fondy tvořené ze zisku	Field	48	49
: hosp. výsledek minulých let	Field	50	51
: hosp. výsledek účet. období	Field	52	53
Cizí zdroje	Field	54	55
: rezervy	Field	56	57
: dlouhodobé závazky	Field	58	59
: krátkodobé závazky	Field	60	61
: bankovní úvěry a výpomoci	Field	62	63
- dlouhodobé bank. úvěry	Field	64	65
Ostatní pasiva	Field	66	67
Výkony a prodej zboží	Field	68	69
: tržby za prodej vlastních vyr., služ. a zboží	Field	70	71
: změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby	Field	72	73
: aktivace	Field	74	75
Výkon. spotřeba a náklady na prodané zboží	Field	76	77

⁶ Úplné znění opatření Ministerstva financí čj. 281/80 380/1996; obsah účetní závěrky pro podnikatele

Přidaná hodnota	Field	78	79
Osobní náklady	Field	80	81
Odpisy hmotného a nehmotného investičního majetku	Field	82	83
Zúčtování rezerv; opr. položek a čas. rozlišování prov. výnosů	Field	84	85
Tvorba rezerv; opr. položek a čas. rozlišování prov. nákladů	Field	86	87
Jiné provozní výnosy	Field	88	89
Jiné provozní náklady	Field	90	91
Provozní hospodářský výsledek	Field	92	93
Zúčtování rezerv a opravných položek finančních výnosů	Field	94	95
Tvorba rezerv a opravných položek na finanční náklady	Field	96	97
Jiné finanční výnosy	Field	98	99
Jiné finanční náklady	Field	100	101
Hosp. výsl. z finančních operací vč. daně z příjmů z běžné činnosti	Field	102	103
Hospodářský výsledek za běžnou činnost	Field	104	105
Mimořádné výnosy	Field	106	107
Mimořádné náklady	Field	108	109
Mimořádný hospodářský výsledek	Field	110	111
Hospodářský výsledek za účetní období	Field	112	113
Místo uložení výroční zprávy	Field		114
Dceřiné podniky	Field		115
Osoby s více než 20 % podílem na ZJ (výše vkladu v %)	Field		116
Peněžní tok z provozní činnosti	Field		117
Peněžní tok z investiční činnosti	Field		118
Peněžní tok z finanční činnosti	Field		119
Pohledávky 180 dnů po lhůtě splatnosti	Field		120
Závazky 180 dnů po lhůtě splatnosti	Field		121
HIM zatížený zástavním právem nebo věcným břemenem	Field		122

Při použití informací zveřejněných v letech 1994-1995 mohou nastat další problémy, protože minimální rozsah zveřejňovaných údajů účetní závěrky neobsahuje srovnatelné údaje za předcházející rok a i některé položky nejsou podle tehdy platného opatření totožné se zveřejňovanými informacemi v letech 1996-1999. Zejména se jedná o následující údaje.

Zveřejňovaná položka podílové cenné papíry a vklady v podnicích ve skupině informovala uživatele o struktuře finančních investic v rámci skupiny tedy s 20 % a větším vlastnickým podílem v jiných společnostech (současná informace tohoto typu již odhalí pouze vlastnický podíl rozhodující, tedy větší jak 50% podíl), zveřejňovaná položka ostatní finanční investice umožňovala specifikovat podílové cenné papíry a vklady s menším jak 20% vlastnickým podílem, nakoupené obligace, pokladniční poukázky, vkladové listy či termínované vklady a obdobné cenné papíry se splatností delší než 1 rok (současná informace tohoto typu není vymezena).

Rozdělení zákonných a jiných rezerv, umožňovalo blíže informovat uživatele o podílu každé složky na celkových rezervách (dnešní informace již rezervy nerozlišuje).

Zvýrazněna byla také položka krátkodobých bankovních úvěrů a výpomocí (dnes informaci tohoto typu můžeme ale odvodit z rozdílu mezi celkovými bankovními úvěry a bankovními úvěry dlouhodobými).

K výraznějším bohužel z hlediska výpovědnosti negativním úpravám došlo ve výkazu zisků a ztrát. Samostatně byla vykazována kategorie tržby za prodej zboží a náklady na něj vynaložených, včetně rozdílu těchto položek tj. obchodní marže. Tato skutečnost informovala o hrubém zisku společností plynoucí z obchodní činnosti a následně pak z činnosti výrobní pomoci rozdílu mezi výrobou a výrobní spotřebou (dnes nejsme ze zveřejňovaných zdrojů schopni tyto kategorie separovat a musíme s nimi pracovat v souhrnné položce).

Při charakteristice finančního hospodářského výsledku nebylo (a není dodnes) možné identifikovat nákladové úroky, bylo možné identifikovat odloženou daň z příjmu z běžné činnosti, ale ne daň z příjmu splatnou, protože se stávala součástí finančních nákladů a automaticky snižovala (a dodnes snižuje) hospodářský výsledek z finančních operací. Odděleně byla vykazována i odložená daň z příjmu z mimořádné činnosti (dnes se nevykazuje).

Informace zveřejňované za roky 1994/1995 dále nekonkretizují jmenovitě dceřiné podniky ani osoby s více jak 20 % podílem na vlastním základním jmění, neinformuje nás o struktuře peněžních toků, ani o pohledávkách či závazcích po 180 dnech lhůty své splatnosti, ani o hmotném investičním majetku zatíženém zástavním právem nebo věcným břemenem.

Při použití dat z těchto let je nutné výše uvedené skutečnosti neopomenout a zajistit kompatibilitu těchto účetních závěrek při provádění časových řad, tedy např. při horizontální či vertikální analýze.

Z hlediska metodického vyvolává problém to, že zveřejňované informace znemožňují používat standardní metody finanční analýzy, protože neobsahují tyto potřebné kategorie:

- VÝŠI SPLATNÉ DANĚ (dokonce je povinnost o ni zachovat mlčenlivost)
- VÝŠI NÁKLADOVÝCH ÚROKŮ

Obě informace jsou v jediné kategorii „finanční náklady“. Jaké tedy použít náhradní postupy, které by tyto překážky překonaly? ⁷

1. podle výše bankovních úvěrů (popř. úročených dl. závazků) a obecné úrovně úrokové sazby odhadnout nákladové úroky; podle stanovené daňové sazby a podle výše hospodářského výsledku za období odhadnout splatnou i odloženou daň z příjmu
2. vědomě připočítat „finanční náklady“ k hospodářskému výsledku za účetní období a se součtem zacházet namísto zisku před úroky a daněmi
3. přebrat zveřejněný provozní hospodářský výsledek jako relativně spolehlivou hodnotu provozní výkonnosti podniku a přijatelnou náhradu za zisk před úroky a daněmi.

Tento nedostatek informací lze tedy metodicky obejít, ale je třeba si uvědomit, že mohou vzniknout jisté nepřesnosti.

Právě na tomto místě je vhodné zmínit ještě další veřejně dostupný zdroj informací, který je možné použít pro účely námi prováděných finančních analýz.

Informační středisko cenných papírů⁸ poskytuje mimo jiné informace také v tzv. prospektech emitentů veřejně obchodovatelných cenných papírů údaje o finanční situaci emitenta. A právě v těchto informačních složkách, které lze vytipovat a jejich existenci potvrdit přes webovské stránky (www.scp.cz; data z IS; dokumenty v IS SCP; hosp. výsledky), je možné získávat i velmi podrobné informace. Právě prospekt emitenta (s veřejně

⁷ Grünwald, R.: Finanční analýza č. 1, 1996, str. 23.

⁸ Knihovna veřejných informací, U Půjčovny 2, Praha 1, 110 00; internet: www.scp.cz;

obchodovatelnými cennými papíry) obsahuje⁹ např. velmi zajímavé údaje o emitentovi jako jsou účasti českých a zahraničních osob na podnikání a naopak jeho účast na podnikání jiných českých a zahraničních osob, **u akciové společnosti obchodní jméno nebo název anebo jméno každého majitele více než 10 % akcií**, postavení emitenta ve skupině majetkově vzájemně propojených osob, jména členů statutárních, popřípadě i dozorčích orgánů.¹⁰

Informace o finanční situaci jsou pak reprezentovány nejenom nezkrácenými ročními účetními závěrkami za poslední tři roky, vždy ověřené auditorem, ale i posledními známými hospodářskými výsledky běžného roku ne starší než 3 měsíce, dále pak informacemi o přijatých bankovních a jiných úvěrech a jejich splatnosti, úvěry nesplacené ve lhůtě, platební neschopnost apod.

V prospektu jsou i informace vztahující se k předmětu podnikání emitenta jako např. charakteristika činnosti a postavení na domácím a zahraničním trhu, strategie hospodářské činnosti a hlavní cíle investiční a inovační politiky, investice provedené v posledních třech letech. V údajích o emitovaných cenných papírech máme pak možnost přesně identifikovat druh, formu a podobu emitovaného cenného papíru, celkovou hodnotu emise, způsob, lhůty a místo výplaty výnosů z cenného papíru a jiné, pro finančního analytika důležité informace.

Největším problémem je tyto informace s co nejmenšími náklady získat. Zcela zdarma je možné informace přímo v informačním středisku číst a opisovat, za úplatu pak kopírovat a pokud jsou informace zpracované v elektronické podobě, pak zakoupit na některém z nosičů dat. Nevýhodou je přímá komunikace se střediskem, které je pouze v Praze.

Nabízí se ještě jedna alternativa zdrojů, ze kterých můžeme informace o hospodaření společností získávat. Jde o informace, které jsou součástí sbírky listin uložené v obchodním rejstříku, který danou (určitou) společnost eviduje. I zde jsou uloženy a zpřístupněny účetní závěrky, zprávy auditora a jejich ověření spolu s ostatními dokumenty.¹¹ Nevýhodou je, že obchodní rejstřík zaznamenává a eviduje společnosti, které má pod svou územní správou, což je jistou komplikací hledáme-li informace o územně vzdálených společnostech (rozuměj jejich sídla).

Registr ekonomických subjektů¹² „RES“ pomáhá určit nejenom IČO hledané firmy, ale také předmět jejího podnikání, datum vzniku, příp. zániku, adresa, **počet zaměstnanců**.

Obchodní rejstřík¹³ zviditelňuje nejenom přehled předmětu podnikání, sídla, datum vzniku, zániku, apod., ale také **velikost základního jmění s určením podílu jednotlivých společníků**.

---

⁹ Zákon o cenných papírech č. 591/199 Sb., § 74.

¹⁰ Tato informace je také dostupná přes webovskou stránku Obchodního rejstříku.

¹¹ Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., § 27, § 27a

¹² www.czso.cz

¹³ www.justice.cz